

Javořinská naučná stezka

JAVORNÍK - KOPÁNKY

Kopánky - vesnická památková zóna

Za vesnickou památkovou zónu byl v roce 1996 vyhlášen zachovalý soubor staveb ve východní části obce Javorník. „Kopánky“ je tradiční název pro tuto část obce, kde bydleli jen malí rolníci a bezzemci. To ukazuje i charakter výstavby, kdy jsou jednotlivé usedlosti vtěsnány k sobě.

domky v Kopánkách

Stavební materiály

V památkové zóně je typické užití původních stavebních materiálů. Kámen je použit na hospodářské stavby a ohradní zdi, dřevo na kůlny a hambálkové vazby střech. Z typických nepálených cihel „kotovic“ je postavena většina obytných domů.

„kotovice“ - tradiční stavební materiál

kamenná zeď stodoly

Na starobylost zástavby ukazuje tvar domků s valbovou střechou, která donedávna nesla slaměnou „doškovou“ střechu a dnes pálenou taškovou krytinu. Historickým prvkem jsou i roubené (skládané z trámů) seníky a stodoly.

roubená stodola s valbovou střechou

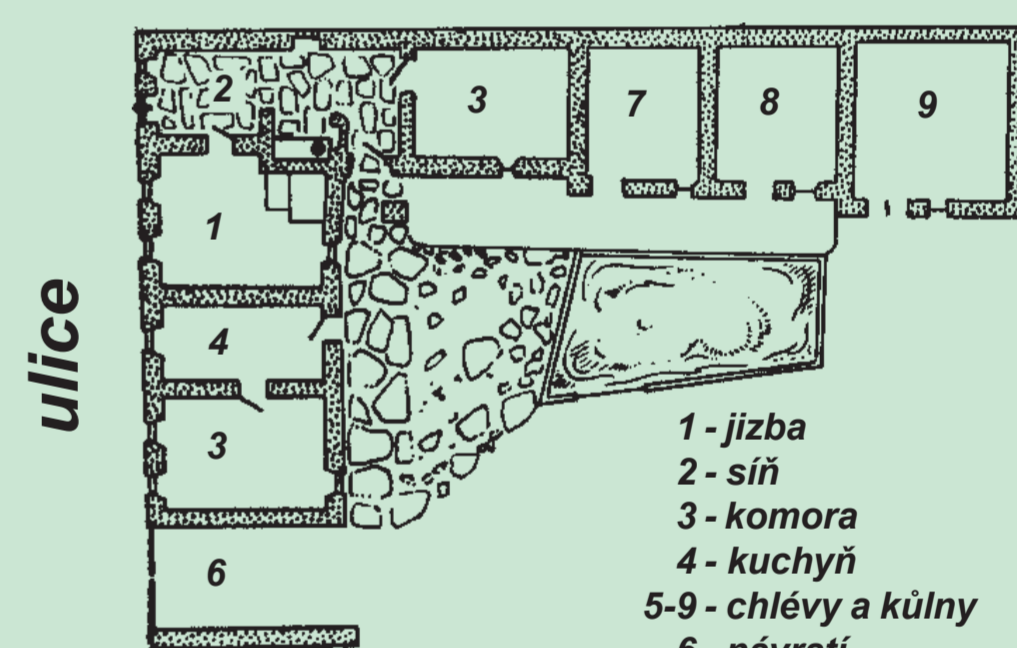
Interiér domu

V interiérech domů, které jsou dodnes obývány, se zachovalo původní členění prostoru slováckého domu na jizbu, síň a komoru. **Jizba** byla hlavním obytným prostorem s okny do ulice, kde se jedlo a spalo. **Síň** je místnost, do které se vstupuje a sloužila k vaření i jako místo drobných prací. Dodnes je v některých z nich zachována i černá kuchyně, kde se vařilo na otevřeném ohništi a kouř stoupal ke stropu, nověji byl odváděn komínovým nástavcem - kozubem.

ohniště s kozubem

V komoře se uskladovaly v různých provedených truhlách dražší věci - oblečení, cennosti a ve větších truhlách „súscích“ a v dířích obilí. V pozdějším období se v průčelí (nejčastěji ze síně) samostatně vyděluje kuchyně.

půdorys horňáckého domu

Obiva lidu

Na Horňácku, ač je v hornaté oblasti, se tradičně uplatňoval rovinnatý způsob tzv. tračového hospodaření. Pole, louky i lesy byly rozděleny do dlouhých pásů, od údolí po hřeben. Každý pás byl původně obhospodařován jednou rodinou.

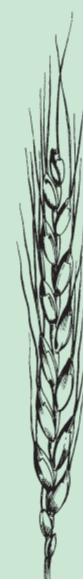
kosáci nad Javorníkem

Velké plochy nad obcemi zabíraly louky, které „sekli spolem“ vzájemnou výpomocí sousedé z obcí.

Příkladem je východně od obce položená Národní přírodní rezervace Jazevčí s květnatými loukami a solitérními stromy.

Jazevčí nad Javorníkem (1930 a 1999)

pšenice špalda

V zemědělství byla běžnou obilninou špalda, odolný druh pšenice, dnes znovu využívaný pro zdravou stravu. Její vysoký obsah bílkovin (cca 15%) způsobuje velkou vláčnost těsta, což bylo dříve nepostradatelné pro výrobu nudlových jídel, noků a knedlíků.

Ač je to překvapivé i v okolí Javorníku rostly vinohrady. Vinohradnictví upadlo koncem 19. století, po velkém přemnožení révokaze. Po slabé úrodě v roce 1879 zde hrozil hladomor a lidé proto začali vyjíždět za prací do Rakous a na Jižní Slovensko.

odjezd za prací do Rakous (1932)

Javořinská naučná stezka

1. Představení NS; obec Velká n. Vel.
2. Horňácko - o tradicích
3. Javorník - obec a krajina
4. Filipovské údolí - rekreace
5. Megovka - bučiny
6. Kubíkův vrch - ochrana přírody
7. Nová Lhota - obec a folklor
8. U farmy - péče o krajinu
9. Vápenky - příroda, osídlení
10. Vadovská - hospodaření v lesích
11. Velká Javořina - rezervace
12. Kamenná buda - vzácná zvířena
13. Suchovské Mlýny, Suchov - historie
14. Petruchovy Mlýny - lidová tvorba

Realizace a spolupráce:

Český svaz ochránců přírody Bílé Karpaty
Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty
Správa CHKO Bílé Karpaty; obecní úřady

Realizaci naučné stezky finančně podpořilo:
Ministerstvo životního prostředí

